
LEGISLATION, SUBJECT, CONTRACTUAL PARTIES AND CONCLUSION OF DISTANCE CONTRACTS

Ioana Kaneva, PhD student

Faculty of Law,

„Angel Kanchev” University of Ruse

Tel.: 0889995698

E-mail: ykaneva@uni-ruse.bg

***Abstract:** Civil law relations nowadays, the advancement of technology and the possibilities of logistics that provide faster deliveries make necessary the existence of legislation to protect as broadly as possible the rights of the customers when concluding distance contracts. The main rules of law that regulate these relations can be found in the Customer protection act. The distance contract is defined as a type of a contract concluded as part of an organized distance selling or distance service system, by the exclusive use of one or more means of distance communication up to the conclusion of the contract, including at the time of conclusion of the contract. The contracting parties are the trader and the customer and the legal relation between them is characterized by a number of specific features. The current report discusses the parties, the subject of such contracts and its conclusion.*

***Keywords:** sale, distance, customers, protection*

Съвременните обществени отношения, напредъкът в развитието на технологиите и логистичните възможности, които осигуряват бързина на доставките, налагат нуждата от законодателна уредба, която в най-голяма степен да защити права на потребителите при сключването на договорите от разстояние. Основните правила относно договора от разстояние са уредени в Глава IV, Раздел I от Закона за защита на потребителите (ЗЗП). Уредбата на тези отношения в ЗЗП от 2005г. беше съществено изменена през 2014г., като беше имплементирана Директива 2011/83/ЕС на Европейския парламент и на Съвета, относно правата на потребителите, за изменение на Директива 93/13/ЕИО на Съвета и Директива 1999/44/ЕО на Европейския парламент и на Съвета и за отмяна на Директива 85/577/ЕИО на Съвета и Директива 97/7/ЕО на Европейския парламент и на Съвета, накратко наричана Директива за правата на потребителите.

Договорът от разстояние се отличава от договора за продажба, уреден в чл. 183 и сл. от Закона за задълженията и договорите (ЗЗД) по своя специфичен предмет, особени правила относно неговото сключване, действие и прекратяване.

Легално определение за договора от разстояние се съдържа в чл.45 от ЗЗП. Според тази разпоредба това е всеки договор, сключен между търговец и потребител като част от организирана система за продажби от разстояние или предоставяне на услуги от разстояние без едновременно физическо присъствие на търговеца и потребителя, чрез изключителното използване на едно или повече средства за комуникация от разстояние до сключването на договора, включително в момента на сключване на договора.

Изхождайки от легалното определение, не са договори от разстояние сделките, сключени в търговския обект, след като потребителят е направил резервация по интернет или телефон; договори, сключени в търговския обект след като потребителят е използвал уебсайт с информация за търговеца и предлаганите от него стоки или услуги; както и договорите, сключени по изключение чрез имейл или по телефон, които не са част от организирана система за продажби от разстояние.

Договорът от разстояние е двустранен договор, тъй като права и задължения възникват в полза и в тежест на двете страни. Той е възмезден договор, като последицата от неговото сключване настъпва еквивалентно разместване на имуществени ценности по отношение на

всяка от страните. Той е комутативен – тъй като облагата, която всяка страна ще извлече от него, е известна и определена още от момента на договарянето. Договорът от разстояние е каузален, като непосредствената му правна цел е да се придобие едно право (*acquirendi causa*). На следващо място, договорът от разстояние е формален договор, като той трябва да бъде сключен в писмена форма или да бъде писмено потвърден, за да бъде действителен.

Страни по договора от разстояние са потребител и търговец. Съгласно § 13, т. 1 от Допълнителните разпоредби (ДР) на ЗЗП потребител е всяко физическо лице, което придобива стоки или ползва услуги, които не са предназначени за извършване на търговска или професионална дейност, и всяко физическо лице, което като страна по договор по този закон действа извън рамките на своята търговска или професионална дейност.

По смисъла на § 13, т. 2 от ДР на ЗЗП, търговец е всяко физическо или юридическо лице, което продава или предлага за продажба стоки, предоставя услуги или сключва договор с потребител като част от своята търговска или професионална дейност в публичния или в частния сектор, както и всяко лице, което действа от негово име и за негова сметка.

Така законът въвежда известно ограничение, като постановява, че потребител може да бъде само физическо лице, докато търговец може да бъде както физическо, така и юридическо лице.

Предмет на договора от разстояние могат да бъдат стоки и услуги. Стока е всяка движима материална вещ. Стоки са и вода, газ и електрическа енергия, когато се предлагат за продажба опаковани в ограничен обем или в определено количество. Не се приемат за стоки вещите, продавани при принудително изпълнение или чрез други мерки от оправомощени от закона органи, както и вещите, изоставени или отнети в полза на държавата (§ 13, т. 13 от ДР на ЗЗП). Услуга е всяка материална или интелектуална дейност, която се извършва по независим начин, предназначена е за друго лице и не е с основен предмет прехвърляне владението на вещ (§ 13, т. 14 от ДР на ЗЗП).

Има стоки и услуги, за които законът забранява да се сключват договори от разстояние. Те са свързани със социални, здравни или финансови услуги и продажбата на лекарствени продукти, хазартни дейности, строеж, доставки на храни и напитки, туристически пътувания и т.н. Така извън приложното поле на договора от разстояние остават сделки за:

1. за социални услуги, включително социално настаняване, грижи за деца и оказване на помощ за семейства и лица, които са постоянно или временно в нужда, включително оказване на помощ при дългосрочни грижи;
2. за здравни услуги, предоставяни от медицински специалисти на пациенти с оглед оценка, поддържане или възстановяване на тяхното здравословно състояние, включително предписването, изпълнението на медицински предписания и предоставянето на лекарствени продукти и медицински изделия;
3. за хазартни дейности, които включват залози с материална стойност в игри на късмета, лотарии, игри в казина и трансакции по залагане;
4. за финансови услуги;
5. за придобиване или прехвърляне на недвижимо имущество или за учредяване, придобиване или прехвърляне на ограничени вещни права върху недвижимо имущество;
6. за строеж на нови сгради, съществено преустройство на съществуващи сгради и отдаване под наем на жилища за жилищни нужди;
7. за туристически пътувания с обща цена;
8. за разпределено във времето право на ползване на собственост, договори за дългосрочни ваканционни продукти и договори за препродажба и замяна;
9. сключени от лице, осъществяващо публични функции, което по закон е длъжно да е независимо и безпристрастно и като предоставя изчерпателна правна информация, гарантира, че потребителят сключва договора след внимателно обмисляне и след като се е запознал с правния му характер и значение;

10. за доставка на храни, напитки или други стоки за текущо потребление в домакинството, които се доставят от търговеца при чести и редовни доставки до дома, жилището или работното място на потребителя;
11. за услуги за превоз на пътници с изключение на разпоредбите на чл. 49, ал. 2, чл. 62в и 62д от ЗЗП;
12. сключени чрез автомати за продажба или автоматизирани търговски обекти;
13. сключени с телекомуникационни оператори чрез обществени телефони за използването на тези телефони или сключени с цел осъществяване от потребителя на единично свързване по телефон, интернет или факс;
14. за продажба на лекарствени продукти, отпускани по лекарско предписание.

За сключването на договора от разстояние се прилагат общите правила на договорното право, като са необходими предложение (оферта) и приемане (акцепт). За да бъде сключена подобна сделка най-често търговецът отправя предложение за продажба на услуга и/или стока от разстояние до потребителя чрез различни средства за комуникация, като: адресирани и неадресирани печатни материали, издавани от търговеца, писма до потребителя, радио, телевизия, видеотекст, електронна поща, интернет, факс, телефон и всички други позволени от закона средства. Възможно е и сключването на такъв вид договор и чрез конклюдентни действия, т.е. доставка на поръчаната стока, но след това те трябва да бъдат писмено потвърдени⁴⁶. Особеното при договора от разстояние е, че липсата на отговор от потребителя при направено предложение за сключване не трябва да се тълкува като приемане на предложението.

Сключването на договора се предхожда от преддоговорни отношения, като търговецът е длъжен да предостави определена информация. Законовото изискване за предоставяне на информация от страна на търговеца преди сключването на договора е нещо повече от изискването за добросъвестност, предвидено в чл.12 от ЗЗД. То се свързва, от една страна, с обстоятелството че търговецът е професионалист, упражняващ дейността си по занятие, а от друга страна, със специалната защита, която ЗЗП дава на потребителя при сключването на договора от разстояние.

Преди да бъде придобита стоката или услугата, търговецът е длъжен да предостави на потребителя информация, включваща данните на търговеца – фирма и адрес, характеристиките на предмета на договора, цената, количеството, условията за плащане, законовите и търговските гаранции, срока на годност, условията за употреба. Търговецът е длъжен да уведоми потребителя и за правото му да се откаже от договора без да посочва каквито и да е причини, като това може да направи и чрез използване на стандартните указания за упражняването му, въведени в Приложение № 7 от ЗЗП. По този начин се въвежда обективна извъндоговорна отговорност за вреди. На следващо място, потребителят трябва да бъде информиран и за допълнителните разходи или за начина на изчисляване на общата сума на разходите, или за разходите за връщане на стоките. В случай, че търговецът не изпълни изискванията за предоставяне на информация относно тези разходи, правната последица е, че потребителят няма да дължи тези разходи.

Информацията трябва да бъде пълна и да е предоставена по ясен и разбираем начин. Тя може да бъде дадена в писмен вид или по друг подходящ начин, съобразно използваното средство за комуникация и естеството на стоките или услугите.

Така при договор от разстояние, който се сключва по електронен път чрез интернет сайт и който предвижда задължение за извършване на плащане, търговецът е длъжен да предостави информация за основните характеристики на стоката или услугата, срока на договора или в случай че договорът е безсрочен или в него е предвидена клауза за

⁴⁶ Сукарева, З., „Потребителско право“, Нова звезда 2015г.

автоматично подновяване - условията за неговото прекратяване, минималният срок, за който потребителят има задължения по договора, ако това е приложимо, както и за крайната цена. Последната трябва да е с включени всички данъци и такси, а когато поради естеството на стоките или услугите цената не може да бъде изчислена предварително в разумни граници, трябва да бъде посочен начина на нейното изчисляване. В крайната цена на стоките или услугите се включват всички допълнителни разходи за транспорт, доставка или пощенски такси, а когато тези разходи не могат да бъдат изчислени предварително в разумни граници, се посочва обстоятелството, че такива допълнителни разходи могат да бъдат дължими от потребителя. В случай на безсрочен договор или на договор, съдържащ абонамент, в крайната цена се включват всички разходи за периода на фактуриране. Когато тези договори предвиждат фактуриране по фиксирана тарифа, в крайната цена се включват и всички месечни разходи; когато общата сума на разходите не може да бъде изчислена предварително в разумни граници, се предоставя информация за начина на изчисляване на цената.

Цялата тази информацията трябва да е представена така, че потребителят да може да я види и прочете непосредствено преди да направи поръчка, без да навигира от страницата със съдържанието на потребителската кошница. Наред с това преди закупуването на стоките интернет страницата трябва да изиска от потребителя да потвърди, че разбира, че поръчката е срещу заплащане. По този начин търговецът обезпечавача, че когато потребителят прави своята поръчка, изрично потвърждава, че знае, че поръчката е свързана със задължение за плащане от негова страна. Потребителят ще бъде обвързан от договора или от поръчката, само ако е потвърдил, че знае за задължението за плащане от негова страна и това изрично потвърждаване ще се счита като условие за валидността на договора от разстояние, сключен по електронен път чрез използване на интернет сайт. Презюмира се, че това изискване е спазено, ако на бутона за поръчване или на друга подобна функция, чрез която се прави поръчката, са четливо изписани думите „поръчка със задължение за плащане” или еквивалентен израз, от който става ясно, че извършването на поръчката води до задължение за плащане от страна на потребителя. Ако търговецът не спази задължението за предоставяне на информация, потребителят не се счита за обвързан от договора или поръчката. В интернет страниците за електронна търговия трябва да е посочено, има ли ограничения за доставката на стоките и какви платежни средства се приемат. Това трябва да е указано най-късно преди започване на поръчката.

Правещият търговско предложение по телефона следва да уведоми потребителя в началото на всеки разговор за своята самоличност, както и да разкрие търговската цел на обаждането при отправяне на офертата, като предоставя и описаната по-горе информация. Освен това е необходимо и да потвърди направеното предложение до потребителя на траен носител. Това е всеки носител, даващ възможност на потребителя или на търговеца да съхранява информация, изпратена лично до него, който позволява лесното ѝ използване в бъдеще за период от време, съответстващ на целите, за които е предназначена информацията, и който позволява непромененото възпроизвеждане на съхранената информация. Такива са например хартия, устройства за съхранение на данни с USB интерфейс, CD-ROM дискове, DVD дискове, карти с памет, твърди дискове на компютрите, електронна поща и други. За траен носител се смятат и интернет сайтовете, които отговарят на следните условия: сайтът позволява на потребителя да запази получената информация, информацията може да бъде запазена в продължение на достатъчно дълъг период от време и търговецът, предоставил информацията, не може да я променя (§ 13, т. 32 от ДР на ЗЗП). Целта на тези нормативни изисквания е да се предотвратят злоупотреби от страна на търговците при сключването на договори от разстояние по телефона.

Когато се използва телефон или средство за комуникация от разстояние, което е с ограничено пространство или време за представяне на информация, например чрез кратко текстово съобщение (sms), телевизионни и други продажби, за търговеца остава задължението да представи информацията в цялост преди сключване на договора.

Особен е правният режим, когато предмет на сделката е предоставянето на услуги или доставката на вода, газ или електрическа енергия, когато те не се предлагат за продажба опаковани в ограничен обем или в определено количество, както и за централно отопление, чието доставяне започва преди да е изтекъл срока за упражняване на правото на отказ по чл.50 от ЗЗП. В тези случаи търговецът е длъжен да изиска от потребителя да направи изрично искане, че желае да му бъдат предоставени такива услуги.

Във всички случаи на продажба от разстояние тежестта за доказване за спазване на изискванията за предоставяне на информация се носи от търговеца. Той трябва да докаже, че е уведомил потребителя по подходящ начин в зависимост от използваното средство за комуникация на ясен и разбираем език. Ако той не съумее да го направи, потребителят няма да се смята за обвързан от договора или поръчката.

След като търговецът предостави необходимата информация на потребителя, последният може да направи избор дали да приеме предложението или да го отхвърли, като по този начин осуети сключването на договора. Приемането трябва да бъде изрично. В отклонение от общите правила на договорното право за сключване на договора, е недопустимо мълчанието на потребителя да се приема като съгласие за сключване на договор от разстояние. Това е формален договор, поради което, за да бъде сключен, е необходимо търговецът да предостави на потребителя копие от подписания договор или да го потвърди на писмен или друг траен носител. Това трябва да стане в разум срок след сключването или най-късно в момента на доставката, или преди да е започнало изпълнението на услугата. При сключването на договор от разстояние по телефона той влиза в сила и потребителят се обвързва от предложението от деня, в който доставчикът е получил съгласието му в писмена форма. Следователно с оглед на по-голямата защита на правата на потребителите, законодателят приема, че за да бъде сключен договор от разстояние не е достатъчно потребителят устно да приеме офертата, а е необходимо и писмено потвърждаване. Текстът на тези договори трябва да бъде писмено записан на траен носител, като това може да стане при формиране на съгласието, т.е. предложението и приемането да бъдат в писмена форма на хартия или друг траен носител, или след като договорът е сключен устно или чрез конклюдентно действие – доставка на стоката, това да стане чрез писмено потвърждение⁴⁷.

При договорите от разстояние не е допустимо да се начисляват за сметка на потребителя такси, дължими за използване на платежно средство, които превишават направените от търговеца разходи за използване на същото платежно средство. Така при плащане чрез виртуален POS терминал търговецът не може да начислява допълнително 3 лв. такса за услугата.

В заключение ЗЗП въвежда законодателна уредба на договора от разстояние, която отговаря на европейското законодателство. По този начин в голяма степен са уредени и са гарантирани правата на потребителите, когато сключват такива сделки. В настоящия доклад само са поставени, без да бъдат изчерпателно разгледани, въпросите за предмета, страните и сключването на договори от разстояние.

REFERENCES

- Kozhuharov, A., (2002). Obligatsionno pravo. Sofia: Izdatelstvo „Yuris pres” (*Оригинално заглавие: Кожухаров, А., (2002). Облигационно право. Издателство: „Юрис прес”*)
- Sukareva, Z., (2015). Potrebitelsko pravo. Izdatelstvo „Nova zvezda” (*Оригинално заглавие: Сукарева, З. (2015). Потребителско право. Издателство: „Нова звезда”*)

⁴⁷ Пак там

URL:

<https://pravatami.bg/10485>

<http://www.law-firm->

[bg.com/%D1%82%D1%8A%D1%80%D0%B3%D0%BE%D0%B2%D1%81%D0%BA%D0%BE-](http://www.law-firm-bg.com/%D1%82%D1%8A%D1%80%D0%B3%D0%BE%D0%B2%D1%81%D0%BA%D0%BE-)

[D0%BE-%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BE/%D0%B4%D0%BE%D0%B3%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D1%80%D0%B8-%D0%BE%D1%82-](http://www.law-firm-bg.com/%D1%82%D1%8A%D1%80%D0%B3%D0%BE%D0%B2%D1%81%D0%BA%D0%BE-%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BE/%D0%B4%D0%BE%D0%B3%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D1%80%D0%B8-%D0%BE%D1%82-)

[D1%80%D0%B0%D0%B7%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%8F%D0%BD%D0%B8%D0%B5/](http://www.law-firm-bg.com/%D1%82%D1%8A%D1%80%D0%B3%D0%BE%D0%B2%D1%81%D0%BA%D0%BE-%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BE/%D0%B4%D0%BE%D0%B3%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D1%80%D0%B8-%D0%BE%D1%82-%D1%80%D0%B0%D0%B7%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%8F%D0%BD%D0%B8%D0%B5/)